

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

269. An iudex possit exigere gabellas à Colonis partiariis Religiosorum? Et quid, si prædicti Coloni Religiosorum fructus collectos deferant de loco ad locum, aut alienent? Et an Coloni, seu ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

num, Imolam & alios, quibus ego addo nouissimè Homobonum de Bonis in *consultat. cas. conscient. p. 2. resp. 111.* vbi sic ait. Quidquid sit de peccato, restitutionis obligationi obnoxius non est Clericus negotiator, nec vectigalia soluere tenetur, antequam ter ab Episcopo sit admonitus, cum ante admonitionem immunitatis priuilegium non amittat. Sic ille, & alij penes ipsum.

2. Non desinam etiam hic adnotare id quod idem Pereira *num. 36.* adducit pro excusatione Clericorum qui forsitan negotiantur, sic enim ait. Si Clericus in iudicio pulsaretur, plura allegare potest, quæ eum à culpa relearent, veluti negotiari potuisse ob tenues redditus, quibus familiam alere non poterat, vel quod ex industria propria (rebus melioratis, vel immutatis) luca negotiationis sibi prouenerunt; insuper se habere patrimonialia, quorum separatio fieri debet. Item quod maiorem partem bonorum negotiationi non exposuit, vel si omnia bona, hæc tamen non per se, sed per amicos & interpositas personas negotiationi exposuit; & ideo in his casibus docet Pereira Clericum minimè dici posse negotiatorem, vt priuilegio non gaudeat; sed aliqua ex his nimis laxa sunt.

RESOL. CCLXVIII.

An Superior laicus, quando Clerici tenentur soluere gabellas, possit illos ad soluendum compellere?

Et ex doctrina huius difficultatis inferatur, an iudex secularis possit punire Clericum non in persona quidem, sed in bonis, si falsum deposuerit coram eo? Ex p. 1. tract. 2. Ref. 42. alias 41.

Sup. hoc supra in Ref. fol. 266. §. Quod.

§. 1. Affirmatiuè respondet Salgado, vbi infra Mexia in *pragm. tax. p. mis. concl. 5. n. 23.* Laffarte de *gabellis*, c. 19. n. 84. & alij cum Coriolan. in *Bull. Cæn. excomm. 16. fol. mibi 945.* vbi ait, posse Clericos coram Iudice seculari contineri in censibus, & tributis: nam videntur potius res eorum, tanquam affectatæ, conueniri, quam personæ. Aliqui Iuriconsulti admittunt etiam hanc sententiam, dummodo Iudex laicus procedat contra bona, & non contra personam Clerici.

2. Sed contrariam sententiam, & meritò docet Anguiano in *tract. de legib. tom. 2. lib. 1. contr. 15. n. 14.* & *seq. Bartholomæus à S. Fausto in speculo Confess. disp. 33. q. 21.* vbi docet, quod, quando Clerici nolunt soluere collectam, seu aliam contributionem, quam tenentur soluere, Iudices Ecclesiastici debent illos ad soluendum compellere, & non seculares. Nec valet dicere, quod adest consuetudo in contrarium: quia dicta consuetudo est corruptela, & reprobata per Canones. Et licet in tali casu Iudex laicus non exerceat iurisdictionem in personam Clerici, sed solum in rem temporalem eius: tamen, quando onus est personale, quod soluitur ex rebus, est ratione personæ: vnde, sicut persona Clerici est priuilegiata; ita etiam & res Clerici priuilegiata erit: quia onus imponitur ratione personæ.

Sup. hoc supra in Ref. 66. §. Sed. & in Ref. 67. §. His. in fine, & in Refol.

3. Adde, quod, vt sæpius supra dictum est, ego non possum intelligere hanc distinctionem Iuriconsultorum, quam affert Ramirez in *tract. de lege regia*, §. 27. *num. 12.* & alij penes ipsum in *Glossa, lit. F.* cum Salgado de *protecl. regia, part. 4. cap. 14. n. 100.* *col. 2.* nempe, non posse Iudices laicos punire Clericos in persona, sed posse in eorum bonis: nam eo ipso, quod persona Clerici exēpta est à laicali iurisdictione, exempta sunt etiam eius bona: nam, vt bene notat Suarez contra Regem Anglia, *lib. 4. cap. 24. n. 11.* bona

semper adhærent personæ ipsius Clerici, & ideo tunc dicitur persona perfectè, & integrè exempta, quando etiam eius bona exempta sunt. Neque facit ad rem, quod bona Clericorum sint temporalia, & quod respiciunt Clericum, non vt Clericum; sed vt Dominum temporalem, vel eiuem: quia ille non tantum exemptus est, vt Clericus, sed etiam vt ciuis, & simpliciter eius persona & consequenter etiam ea quæ illi accessoria sunt. Ita Suarez, Et in *cap. unico, de Cleric. coniug. in 6.* statuitur, quod persona Clerici non possit in rebus molestari, nè per vnam viam concedatur, quod per aliam denegatur.

4. Vnde non sunt audiendi, Angelus in *l. quoties in fin. C. de iudicis.* Federicus de Senis *conf. 88.* Lancelot, de *attent. 2. cap. 15. n. 67.* Aufferius de *reper. clem. 2. de officio Ord. n. 81.* Guillelmus de Benedictis in *c. Raymunius, verb. & vxorem. decis. 2. n. 142.* Cassaneus de *confuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. n. 82.* Francisc. Marcus *decif. 215. n. 1. part. 1.* afferentes, posse Iudicem secularem punire Clericum, non in persona quidem, sed in bonis, si falsum deposuerit coram eo: licet aliqui Doctores Iuristæ existiment, in tali casu supradictum Clericum non solum in bonis, sed etiam in persona à Iudice laico puniri posse.

5. Sed hæc opinio est falsa; & illam reprobandam ex ipsius Iuriconsultis Afflictus *decif. 230.* Farinae. *tit. de Inquis. q. 8. num. 26.* Fachinus *lib. 9. controuers. c. 25.* Sardus *conf. 396. num. 27.* Decianus in *tract. crim. lib. 4. c. 9. n. 21.* & nouissimè Martha de *iuris d. p. 4. cent. 2. cas. 138. n. 9.* in *fin.* cum aliis.

RESOL. CCLXIX.

An iudex laicus possit exigere gabellas à colonis parciariis Religiosorum?

Et quid, si prædicti coloni Religiosorum factus collectos deserant de loco ad locum, aut alienent?

Et an coloni, seu assignatarios prædiorum Ecclesiasticorum non teneantur soluere gabellam vulgò dictam Diluxiuri? Ex part. 3. tr. 1. Ref. 19.

§. 1. Affirmatiuè non pauci respondent, sed mihi placet opinio Abbatis *lib. 1. consil. 9. n. 2. vers. ad secund. & in c. ex parte il. n. 4. & 5. de decimis* & aliorum quos adducit Menochius *lib. 2. de arbit. cas. 562. n. 46.* & ita hanc sententiam docet nouissimè Tamburinus de *Abbat. tom. 1. disp. 15. q. 21. n. 9.* vbi sic asserit. Notandum quod priuilegia hæc exemptionis à gabellis, datis, &c. cum sint realia, transeunt ad colonos eorumdem Regularium, quia eorum bona & prædia priuilegiata sunt, & exempta ab onere soluendi gabellas, & similia. Ita ille.

2. Idem etiam docet ex neotericis Peirinus *super priuileg. Minim. tom. 1. constit. 2. Iulij II. §. 33. n. 142.* Et hoc patet ex Bulla Pij V. in qua Summ. Pontifex eximit Fratres, Monachos, Moniales, ac alias Regulares personas, eorumque Monasteria, Cenobia, Couētus, Ecclesias, Capellas, Oratoria, & alia loca, ac terras, possessiones, prædia, agros, & bona, nec non laboratores, colonos, arrendatarios, assignatarios, ac gestores, suorum negotiorum ab omnibus exactionibus, tam vrbani quam rusticis, nec non datis, gabellis, pedagijs, vectigalibus, collectis, impositionibus, oneribus ordinarijs, & extraordinarijs, ac rā realibus, quam personalibus, meris, & mixtis, etiam subsidio trienniali, & augmento, ac focularibus, equorum taxis, militumque hospitij, &c. tam impositis, quam imponendis. Et hoc maxime procederet, quando colonus à principio fuisset pactus cum Ecclesia, quod vellet etiam immunitatem consequi pro parte sibi competente,

68. §. vlt. de in Refol. 63. §. 2. curiam in fine, & in Refol. 64. §. 2. paulo post initium, & in Refol. 65. & in alijs eorum annot.

Sup. hoc & gnanter in duabus Refol. annos, præteritis & sup. in fine, Refol. 66.

Quod si...

De Immunit. Eccles. Resol. CCLXX & c. 235

tente, vt docet Marcabrun *conf. 18 n. 39.* & Menoch. *ubi supra de arbit. lib. 2. cap. 562. n. 56.* & alij.

3. Illud tamen in hac quaestione concedi potest dictos colonos Religiosorum teneri soluere gabellam ex fructibus collectis, si eisdem deferant de loco ad locum, aut alienent tunc enim sunt bona laicorum, & non pertinent, neque indirecte ad Ecclesiasticos. Ita *Fillius, rom. 1. tr. 16. c. 11. n. 101.*

4. Notandum est etiam hic obiter à fortiori colonos seu affectores praediorum Ecclesiasticorum non teneri soluere gabellam vulgò dictà di luxuri; quia quando dicit gabellori taxant, & pretiant dictam gabellam, fructus non est separatus à solo Ecclesiastico immuni à gabella, ergo, & ideo Carolus de Grassis de effectibus clericatus, *eff. 1. n. 90.* sic asserit: In facti contingentia in hac vrbe Panormi fuit decisum pro emptoribus fructuum pendentium cuiusdam viti-darij Religionis Melitenfis contra gabellatos, qui praetendebant ius gabellae ab ipsis emptoribus, & hoc quia fructus non erant separati à solo tempore venditionis. Ita ille.

RESOL. CCLXX.

An Conseruatores Religiosorum possint procedere contra eorum debitores laicos?

Et an his Conseruatoribus concedatur posse cognoscere de manifestis iniuriis, & violentiis factis aduersus Religiosos?

Et an possint Regulares eligere Conseruatorem, qui defendat sua animalia, seu pecora damnum facientia in agris alienis, & an hac causa pertineat ad Conseruatorem, & non ad iudicem saecularem? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 10.

§. 1. **N**egatiuè respondent. Ceuall. *tract. de cognit. per viam violentiae, part. 2. quest. 20. num. 16.*

Guttierrez *qq. pract. lib. 3. q. 9. num. 8.* Cabedo *diuers. lib. 3. cap. 18. n. 4.* Fusch. *de visit. lib. 2. c. 23. n. 5.* & alij, quia exactio debiti requirit strepitum, & figuram iudicij, & sic non potest haec causa agitari coram iudicibus Conseruatoribus, quia non possunt habere tribunal erectum, secundum decisionem Concilij Tridentini, & sic nullo modo possunt cognoscere de causis civilibus, nisi aliter fuerit in literis conseruatoris definitum. Haec Ceuallus, qui contrariam sententiam falsam putat.

2. Sed contrariam sententiam docet Portel in dubijs Regul. *ver. Conseruatores, num. 7.* Rodriguez *qq. Can. tom. 1. quest. 65. artic. 12.* Guido Papæ *quest. 18. num. 3.* & Ioannes de la Cruz *de statu Relig. lib. 2. cap. 10. dub. 5. conclus. 2.* vbi sic asserit: Conseruator Religiosorum potest procedere contra debitores ex causa civili, etiam laicos. Pater primo, quia in *cap. fin. de offic. deleg. conceditur* his Conseruatoribus posse cognoscere de manifestis iniuriis, & violentiis, vbi iniuria non tantum sumitur pro contumelia, vel conuicio (quicquid dicat Guttierrez) sed pro omni quod fit contra ius, & infert damnum monasterio. Ita ille, qui multas alias adducit rationes. Et ideo nouissime hanc etiam sententiam docet doctus Hieronymus Rodriguez in *compend. qq. Regular. resol. 33. num. 12. & 22.*

3. Notandum est etiam hic obiter posse Regulares eligere conseruatorem, qui defendat sua animalia, seu pecora damnum facientia in agris alienis, & hac causa pertinet ad conseruatorem, & non ad iudicem saecularem. Ita Portel. *ubi sup. num. 9.* & Rodriguez *art. 1. 4.*

RESOL. CCLXXI.

An iudex laicus possit iudicare in causa decimarum, vel si causa mixti fori? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 90. alias 89.

§. 1. **D**e hac quaestione, & sequentibus tractat Ceuall. *de cognit. per viam viol. p. 2. q. 5. per tot.*

2. Sed, quia in aliquibus mihi displicet, ideo assero, quòd quaestio iuris circa decimas pertinet ad solum Iudicem Ecclesiasticum, vt si, v. g. ad quandam Ecclesiam pertineat ius decimarum, & sine aliquis priuilegiatus, quo titulo percipiuntur, item de modo decimandi, de tempore, &c. Si autem quaestio sit facti, Iudex etiam laicus competens erit, & est mixti fori, vt si, v. g. talis percepit, vel soluit, seu etiam percipiat, vel soluat decimas, ad effectum quoque, vt is, de quo non dubitat, an iure soluere debeat decimas, eas soluere Ecclesiae, eiusque exactori cogatur, vel quia agatur contra tertium detentorem fructuum decimandorum: item, si agatur de restitutione illarum, quando furto auferuntur, aut venduntur, aut in alios vsus temporales conuertuntur, &c. Et ita docet Fagond. *Præcep. 5. lib. 3. cap. 5. num. 1. & 2.* & alij penes ipsum, quibus ego addo Moneta *de decim. c. 8. q. 1. n. 1. & 5.* Guttierrez. *de iuram. confirm. p. 1. c. 2. n. 35.* Germon. *de sacr. immn. lib. 3. c. 19. n. 84. & 99.* & alios.

3. Non reticebo tamen, contrarium sentire Homobon. *de Exam. Eccl. part. 2. tract. 8. cap. 8. q. 24.* & Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 36. quest. 5.* vbi docent, etiam quando quaestio est facti, solum Ecclesiasticum esse Iudicem competentem circa decimas, ex Bal. Fulgof. *Cup. Gem. Fachin.* & aliis, qui asserunt, causam spiritualium, cum etiam quaestio est facti, Ecclesiastici Iudicis esse. Sed circa praesentem quaestionem, & alias sequentes de decimis, vide omnino Tannerum in *2. 2. dist. 5. q. 3. dub. 2. n. 40.*

RESOL. CCLXXII.

An iudex laicus possit simul cum Iudice Ecclesiastico causam decimarum cognoscere saltem titulo compromissi?

Et quid quando de possessorio decimandi agitur, an iudex Ecclesiasticus, vel laicus debeat cognoscere? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 93. alias 92.

§. 1. **N**egatiuè respondendum est: & ita docet Bonacina *tract. de legib. disp. vlt. q. 5. punct. 6. num. 1.* & alij penes ipsum.

2. An verò de possessorio decimandi Iudex Ecclesiasticus, vel laicus cognoscat, vide Doctores, quos citat Barb. in *collect. tom. 1. lib. 3. tit. 30. c. 12. n. 3.* Mihi verò placet opinio affirmatiua; hoc ad Iudicem Ecclesiasticum pertinet ex pacto, quod docet Moneta *not. de decim. c. 8. q. 1. n. 10. & seq.*

RESOL. CCLXXIII.

An laicus conductor decimarum sit conueniendus coram iudice laico, vel si causa mixti fori? Ex part. 1. tit. 2. Ref. 94. alias 93.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Conatruuias *pract. qq. lib. 3. q. 26. n. 10.* & Guttierrez etiam *pract. qq. lib. 3. q. 26. n. 10.* Sed Germonius *de sacr. immn. lib. 1. c. 19. n. 97.* docet, non solum Iudicem laicum, sed & Ecclesiasticum in tali casu cognoscere.

Quod hoc
sup. do-
ctores
de pe-
ccatis. Refol.
de Refol.
de 159.